

Franckesche Stiftungen zu Halle

Liber Latinus In Vsum Puerorum Latinam Linguam Discentium Editus

Büsching, Anton Friedrich

Berolini, 1767

VD18 1347295X

Aves cohortales.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-190266

rum consequi fugientem, praedam excutere, atque auferre debeat. Quare status eius longior productiorque, ad hos casus magis habilis est, quam brevis, aut etiam quadratus, quoniam, ut dixi, nonnunquam necessitas exigit celeritate bestiam confectandam. Caeteri artus similes membris villatici canis aequè probantur.

Nominibus autem non longissimis nominandi sunt, quo celerius quisque vocatus exaudiat, nec tamen breuioribus, quam quae duabus syllabis enuntientur, sicut latinum est *ferox*, et *celer*, vel foemina, ut sunt latina *lupa*, *cerua*, *tigris*.

Catulorum caudas post diem quadragesimum, quam sint editi, castrare conueniet.

Aues cohortales.

Cohortalis est *avis*, quae vulgo per omnes fere villas conspicitur: *rustica* vel *siluestris*, quae non dissimilis villaticae, per aucupem decipitur.

Cohortales sint rubicundae vel fuscae plumae, nigrisque pennis, ac si fieri poterit, omnes huius, et ab hoc proximi coloris eligantur: sin aliter, eurentur albae, quae fere cum sint molles ac minus viuaces, tum ne foecundae quidem facile reperiuntur, atque etiam conspicuae, propter quae insigne candoris ab accipitribus et aquilis saepe abripiuntur. Sint ergo matricès probi coloris, robusti corporis, quadratae, pectorosae, magnis capitibus, rectis rutilisque cristulis,

lis, albis auribus, et sub hac specie quam amplissimae, nec paribus ungulis: generosissimaeque creduntur, quae quinos habent digitos, sed ita, ne cruribus emineant transversa calcaria: nam quae hoc virile gerit insigne, dedignatur admittere marem, raroque foecunda, etiam cum incubat, calcis aculeis ova perfringit. Gallinaeos mares nisi salacissimos habere non expedit, atque in his quoque sicut in foeminis, idem color, ideinque numerus unguium, status altior quaeritur: sublimes, sanguineaeque, nec obliquae cristae, raudi vel nigrantes oculi, brevia et adunca rostra, maximae candidissimaeque aures, paleae ex rutilo albicantes, quae velut incanae barbae dependent, iubae deinde variae, vel ex auro flavae, per colla ceruicesque in humeros diffusae, tum lata et musculosa pectora, lacertosaeque similes brachiis alae, tum procerissimae caudae, duplici ordine singulis utrinque prominentibus pinnis inflexae, quin etiam vasta femina, et frequenter horrentibus plumis hirta, robusta crura, nec longa, sed infestis velut sudibus nocenter armata. Mores autem quamvis non ad pugnam, neque ad victoriae laudem praeparentur, maxime tamen generosi probantur, ut sint elati, alacres, vigilaces, et ad saepius canendum prompti, nec qui facile terreantur: nam interdum resistere debent, et protegere coniugalem gregem: quin attollentem minas serpentem, vel aliud noxium animal, interficere.

Galla.

Gallinaria constitui debent parte villae, quae hibernum spectat orientem. Juncta sint ea furno, vel culinae, ut ad auem perveniat fumus, qui est huic generi praecipue salutaris. Tabulatis insistere dormientem auem non expedit, ne suo laedatur stercore, quod cum pedibus vncis adhaesit, podagram creat. Ea pernicies ut evitetur, perticae dolantur in quadrum, ne teres leuitas earum supersilientem volucrem non recipiat. Plurimum refert aquam quam bibant, esse mundissimam! nam stercorosa pituitam concitat. Puram tamen servare non possis, nisi clausam, vasis in hunc usum fabricatis. Sunt autem qui aut aqua replentur, aut cibo plumbei canales, quos magis viles esse ligneis aut fictilibus compertum est. Hi superpositis operculis clauduntur, et a lateribus super mediam partem altitudinis per spatia palmaria modicis forantur cauis, ita ut auium capita possint admittere: nam nisi operculis muniantur, quantumcunque aquae vel ciborum inest, pedibus euerit. Cibaria gallinis praebentur optima, pinsitum hordeum et vicia, nec minus cicercula, tum etiam milium, aut panicum; excreta quoque tritici minuta commode dantur: nam per se id frumentum, etiam quibus locis vilissimum est, non viliter praebetur, quia obeft auib. Possunt etiam obiici furfures modice a farina excreti, qui si nihil habent farris, non sunt idonei, nec tantum appetuntur. Attamen quaecunque datur esca per cohortem vagantibus,
die

die incipiente, et iam in vesperum declinante, bis diuidenda est. Siccus etiam pulvis et cinis ubicunque cohortem porticus vel tectum protegit, iuxta parietes reponendus est, ut sit, quo aues se perfundant, nam his rebus plumam pennasque emundant.

Curae debet esse custodi, cum parturient aues, ut habeant quam mundissimis paleis contrata cubilia, eaque subinde conuerrat, et alia stramenta quam recentissima reponat: nam pulicibus aliisque similibus animalibus replentur, quae secum affert auis, cum ad idem cubile reuertitur. Assiduus autem debet esse custos, et speculari parientes, quod se facere gallinae testantur crebris singulis interiecta voce acuta. Obseruare itaque dum edant oua, et confestim circumire oportebit cubilia, ut quae nata sunt recolligantur, notenturque quae quoque die sint edita, ut quam recentissima supponantur *gloriosis*: sic enim appellant rustici aues eas quae volunt incubare. Caetera vel reponantur, vel aere mutantur. Aptissima sunt ad excludendum recentissima quaeque, possunt tamen etiam requiera supponi, dum ne vetustiora sint, quam dierum decem. Nouellae gallinae magis edendis quam excubandis ouis utiliores sunt: inhibeturque cupiditas incubandi, pinnula per nares trajecta. Veteranas igitur aues ad hanc rem eligi oportebit, quae iam saepius id fecerint. Diebus quibus animantur oua, et in speciem voluerum conformantur, ter septenis opus est
galli.

gallinaceo generi, at pauonino et anserino, paulo amplius ter nouenis. Incubantibus gallinis iuxta ponendus est cibus, vt saturae studiosius nidis immorentur, neue longius euagatae refrigerent oua. Die undeuigesimo animaduertendum, an pulli rostellis oua percuderint, et aufcultetur, si pipiant: nam saepe propter crassitudinem putaminum erumpere non queunt. Itaque haerentes pullos manu eximere oportebit, et matri fouendos subiicere, idque non amplius triduo facere: nam post unum et vigesimum diem silentia oua carent animalibus, eaque remouenda sunt, ne incubans inani spe diutius detineatur effoeta. Pullos autem non oportet singulos vt quisque natus sit, tollere, sed vno die in cubili finire cum matre, et aqua ciboque abstinere, dum omnes excludantur. Postero die cum pulli fuerint effoeti, cauea cum matre claudendi sunt, et farre hordeaceo cum aqua incocto, vel adoreo farre vino resperfo, modice alendi. Nam maxime cruditas vitanda est, et ob hoc tertia die cauea cum matre continendi sunt, priusque quam emittantur ad recentem cibum, singuli tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture: nam si vacua non est ingluuies, cruditatem significat, abstinereque debent, dum concoquant. Oua commodè seruantur per hiemem, si paleis obruas; aestate, si fursuribus.

Columborum cellarium possessio, non abhorret a cura boni rustici, sed id genus minore tutela pascitur

pascitur longinquis regionibus, ubi liber egressus aubus permittitur: quoniam vel summis turribus, vel editissimis aedificiis assignatas sedes frequentant patentibus fenestris, per quas ad requirendos cibos euolitant. Vasa quibus aqua praebeatur, similia esse debent gallinariis, quae colla bibentium admittant, et cupientes lauari propter angustias non recipiant: nam id facere eas nec ouis nec pullis, quibus plerumque incubant, expedit. Caeterum cibos iuxta parietem columbarii conuenient spargi, quoniam fere partes eae columbarii carent stercore. Commodissima cibaria putantur vicia, vel eruum, tum etiam lenticula, miliumque et lolium, nec minus excrera tritici, et si qua sunt alia legumina, quibus etiam gallinae aluntur. Locus autem subinde conuerri et emundari debet, nam quanto est cultior, tanto laetior auis conspicitur, eaque tam fastidiosa est, ut saepe sedes suas perosa, si detur euolandi potestas, relinquat. Plumae color non semper, nec omnibus idem probatus est, atque ideo qui sit optimus, non facile dictu est. Albus, qui ubique vulgo conspicitur, a quibusdam non nimium laudatur, nec tamen vitari debet in iis, quae clauso continentur, nam in vagis maxime est improbandus, quod eum facillime speculatur accipiter. Foecunditas autem, quamuis longe minor sit quam est gallinarum, maiorem tamen refert quaestum, nam et octies anno pullos educat, si est bona matrix.

K

Pavonum